

дисциплін, під час екскурсій, спостережень за природою, оскільки набуті в молодших класах уміння і навички користуватися лексикою української мови допомагають учням точніше висловлювати свої думки й у подальшому сприяють їхньому загальному розвитку.

Література та джерела

1. Бібік Н.М., Ващенко Л.С., Локшина О.І. й ін. Компетентнісний підхід у сучасній освіті. К. : «К.І.С.», 2004. 112 с.
2. Державний стандарт початкової освіти : затверджено постановою КМ України від 21 лютого 2018 р. № 87. URL : <https://surl.li/ydumxa> (дата звернення: 23.02.2025).
3. Крикун М. Роль слова в розвитку зв'язного мовлення молодших школярів // Початкова школа. 2003. № 11. С. 27–35.
4. Кутенко Л.О. Особливості роботи над словом // Початкова школа. 1987. № 6. С. 20–24.
5. Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1–4 класи. URL : <https://surl.li/xdyxmw> (дата звернення: 03.01.2025).

**ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ
ЯК ЧИННИКА ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В УЧНІВ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Тетяна Григолінська,

студентка 410 групи спеціальності 013 Початкова освіта
факультету педагогіки, психології та соціальної роботи
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Науковий керівник – Ганна Бигар, канд. пед. наук, доцент,
заступник декана з наукової та міжнародної діяльності

Емоційний інтелект відіграє важливу роль у розвитку дитини, її здатності адаптуватися до соціального середовища, у побудові гармонійних взаємин та збереженні психічного здоров'я.

В сучасних умовах питання розвитку емоційної компетентності як засобу підтримки психологічного благополуччя дітей набуває особливого значення. Актуальність теми зумовлена необхідністю розвитку емоційного інтелекту у дітей молодшого шкільного віку. Емоційний інтелект є важливою складовою особистості дитини і від нього залежить її здатність добре функціонувати в різних сферах життя.

Емоційний інтелект – це інтегративна особистісна властивість, що містить афективні та інтелектуальні складники, сприяє розумінню власних емоцій та емоцій інших людей, забезпечує адаптацію до соціуму, рефлексію (самопізнання) та регуляцію власної поведінки та діяльності [1, с. 53].

М. Шпак зазначає, що емоційний інтелект забезпечує здатність розуміти власні емоції та емоції інших людей, керувати своїм емоційним станом, що сприяє, у свою чергу, ефективності спілкування та успішності соціально-психологічної адаптації учня до умов шкільного навчання [2].

Важлива роль у процесі виховання емоційної культури в учнів молодшого шкільного віку належить батькам, тому що емоційний інтелект формується

насамперед у сім'ї. Так, О. Мельник підкреслює, що вагомий вплив має емоційна культура батьків, стиль стосунків, управління дітей у розумінні та виразі емоційних станів та емоцій інших людей, виховання моральних почуттів, прищеплення звичок у ставленні до виконання обов'язків, інших членів сім'ї, тварин, речей [1, с. 132].

Освітній процес та система позакласних заходів у загальноосвітніх навчальних закладах має враховувати емоційну складову інтелекту та надавати спеціальні можливості для розвитку емоційного інтелекту.

Слід зазначити, що емоції є індикаторами стану дитини і впливають на когнітивну сферу (мислення, пам'ять, рівень уваги та загальне сприйняття навколишнього світу) та поведінкову сферу.

Емоції та емоційний інтелект є основними чинниками розвитку пізнавальних інтересів учнів молодшого шкільного віку і запорукою успішного навчання. Отже, позитивні емоції стимулюють пізнавальну активність учнів та розвивають їхню мотивацію до навчання. Саме тоді, коли діти не тільки аналізують події, а й емоційно долучаються до них, у них формується цілісне сприйняття світу.

В освітньому процесі вчителям необхідно враховувати, що емоційно значущі для дитини ситуації спонукають до самовираження; емоції створюють «платформу», на якій виписуються нові знання; емоційно забарвлені знання мотивують дитину до подальшого пізнання, вивчення, дослідження [3, с. 14]

Базовим компонентом емоційного інтелекту є емпатія, під якою розуміють соціально-психологічну характеристику або здатність особистості, що проявляється у здатності давати опосередковані емоційні реакції на переживання інших і включає в себе врахування внутрішніх станів, думок і почуттів об'єкта емпатії. При цьому емпатія розглядається як здатність емоційно реагувати на переживання інших, розпізнавати їхні емоційні стани та використовувати способи взаємодії, спрямовані на полегшення страждань [4].

Вагому роль відіграє партнерська взаємодія учнів молодшого шкільного віку в освітньому процесі, скоординованість дій, яка відкриває шлях до використання багатьох резервів процесу, адже такий підхід зумовлює розвиток емоційного інтелекту.

Ю. Савченко акцентує увагу на необхідності розвитку емоційного інтелекту молодших школярів, який залежить від створення психологічних умов у закладах освіти, методичного забезпечення та усвідомлення фахівцями необхідності цієї професійної діяльності [3, с. 16].

Обґрунтовуючи умови розвитку емоційного інтелекту, вчені акцентують увагу на створенні відповідного виховного середовища шляхом упровадження педагогами методики виховання емоційного інтелекту.

Психологічна та емоційна компетентність вчителя початкової школи є запорукою успішного впровадження педагогіки співробітництва, варіативності, індивідуалізації та диференціації змісту навчання, реалізації особистісно-орієнтованого підходу в освітньому процесі, впровадження активних методів, що ґрунтуються на систематичній діагностиці, прогнозуванні та корекції, а також відповідної організації навчальної діяльності школярів. Без цього вчитель не може правильно визначити і оцінити реальні факти і наслідки можливих наслідків передбачуваного способу поведінки в конкретному навчальному середовищі.

Взаємозв'язок і взаємозалежність навчання і психічного розвитку учнів молодшого шкільного віку є потужним резервом для вдосконалення навчально-виховної роботи в школі. Більше того, лише за таких умов вчителі зможуть орієнтуватися у змісті освітнього процесу на зону найближчого розвитку дитини, тобто зосереджуватися на розвитку навчальних здібностей учнів. Іншими словами, вони зможуть зосередитися на розвитку навчальних здібностей учнів, надаючи їм можливість самостійно здобувати знання та брати активну участь у навчальному процесі. За таких умов труднощі у спілкуванні з учнями та реалізації індивідуального підходу до них можуть бути успішно подолані і навіть попереджені. Відомо, що спілкування в різних його формах і функціях є основним способом структурування освітнього процесу.

Атмосфера емоційного комфорту є важливою та необхідною умовою формування емоційного інтелекту. Передбачає встановлення та підтримання у класі доброзичливих, щирих, толерантних стосунків між усіма учнями. На стан емоційного самопочуття учнів молодшого шкільного віку позитивно впливають згуртованість, дружність у ставленні одне до одного, взаємоповага та готовність до взаємодопомоги [5, с. 63].

Робота з розвитку емоційного інтелекту має бути комплексною, системною та залучати всіх учасників освітнього процесу. Емоційний розвиток та рівень емоційного благополуччя визначають успішність у навчанні, соціальних контактах, самореалізації та адаптації до колективу і суспільства в цілому.

Формування емоційного інтелекту у молодших школярів є важливим аспектом підтримки їхнього психічного здоров'я. Якщо молодший школяр володіє навичками емоційного інтелекту, тоді він легше зможе адаптується до соціальних умов, відзначається вищий рівень стресостійкості та знижений ризик розвитку психологічних розладів. Важливу роль у цьому процесі відіграють батьки та педагоги, які можуть сприяти розвитку емоційного інтелекту за допомогою цілеспрямованого навчання, підтримки відкритої комунікації та особистого прикладу.

Література та джерела

1. Мельник О. Підготовка вчителів початкових класів до формування емоційного інтелекту учнів. Початкова школа. 2019. № 11. С. 51-55.
2. Шпак М. М. Психологія розвитку емоційного інтелекту молодших школярів : монографія. Тернопіль : ТНПУ імені В. Гнатюка, 2016. С. 372.
3. Савченко Ю. Розвиток емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2014. № 12. С. 12-16.
4. Кротенко В. І. Проблема емпатії в психологічній літературі. Психологія. 2001. Вип. 12. С. 89-96.
5. Котик Т. М. Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. для вчителів початкової школи. Тернопіль: Астон, 2020. 192 с.